

...

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.377/2020/9.

A tanács tagjai: Dr. Vezekényi Ursula a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperesek: I. rendű

II. rendű

A felperesek képviselője: Dr. Bihari Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Bihari Krisztina ügyvéd

Az alperesek: I. rendű

II. rendű

A I. rendű alperes képviselője: Burai-Kovács, Perlaki, Stanka, Szikla és Társai Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Kulcsár Ádám ügyvéd

A II. rendű alperes képviselője: kamarai jogtanácsos

A per tárgya: felmondás jogszerűtlenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: I. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék, 57.Pf.638.923/2019/10. számú ítélete

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság, 21.G.20.987/2018/38. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria az I. rendű alperes viszontkereset tekintetében előterjesztett felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasítja, a jogerős ítéletet a joghatályos felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és a II. rendű felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 127.000 (százhuszonhétezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy az I. rendű alperes 101.200 (százegyezer-kétszáz) forint felülvizsgálati eljárási részilleték visszatérítését kérheti az adhatóságtól.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperesek és az I. rendű alperes 2008. október 6-án CHF alapú kölcsönszerződést (a továbbiakban: kölcsönszerződés), valamint annak biztosítására jelzálogszerződést kötöttek. A felek 2010. december 20-án módosították a kölcsönszerződést akként, hogy az eredeti, életbiztosítással kombinált szerződést annuitásos hitellé alakították át oly módon, hogy az alperes a szerződést technikailag lejárttá tette, és technikai értelemben új, EUR alapú kölcsönt folyósított a felperesek részére. Rögzítették, hogy a szerződésmódosításra tekintettel a kölcsönszerződés szerződésszáma megváltozik (a továbbiakban: szerződésmódosítás). A felek szerződéses akaratukat közjegyzői okiratba foglaltan is megerősítették.

[2] A felperesek – az I. rendű alperessel kötött több szerződést érintő – szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló keresete alapján a Szegedi Ítéltábla a Pf.II.20.449/2013/5. számú részítéletében a Szegedi Törvényszék ítéletének azon rendelkezését, amelyben a kölcsönszerződés és az ahhoz kapcsolódó jelzálogszerződés érvénytelenségét megállapította a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXI. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § /1) bekezdés e) pontja alapján helybenhagyta, ezt meghaladóan az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és a Szegedi Törvényszéket – többek között a szerződésmódosítás érvénytelensége tárgyában – újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította. Az I. rendű alperes a másodfokú részítéletet 2014. január 15. napján vette át. A megismételt eljárás során a per szünetelés folytán megszűnt.

[3] Az I. rendű alperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2. tv.) alapján az elszámolást elkészítette, amely felülvizsgálnak minősül.

[4] Az I. rendű alperes 2016. október 11-én közjegyzői okiratba foglaltan a kölcsönszerződést felmondta, majd a kölcsönszerződésből eredő követeléseket 2017. december 13-án a II. rendű alperesre engedményezte. A II. rendű alperest mint jelzálogjogosultat az ingatlannyilvántartásba bejegyezték, egyidejűleg az I. rendű alperes jelzálogjogát törölték.

[5] A felmondást követően a felperesekkel szemben végrehajtási eljárás indult.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[6] A felperesek módosított keresetükben – többek között – annak megállapítását kérték, hogy az I. rendű alperes felmondása a kölcsönszerződés és jelzálogszerződés vonatkozásában érvénytelen. Keresetüket egyebek mellett azzal indokolták, hogy a bíróság jogerősen megállapította, a kölcsönszerződés és jelzálogszerződés érvénytelenségét, ennek folytán az érvénytelen szerződés felmondása szintén érvénytelen. Kérték továbbá a II. rendű alperes javára bejegyzett jelzálogjog törlését is.

[7] Az I. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását elsődlegesen a megállapítási keresetindítás jogszabályi feltételeinek hiányára hivatkozással kérte. Előadta, felperesek az állított érvénytelenségi okra a velük szemben indított vagy indítandó marasztalási perben vagy egyéb követelés érvényesítésére irányuló eljárásban kifogásként hivatkozhatnak. A kölcsönszerződés alapján indult végrehajtási eljárásban a felperesek kifogásként hivatkozhattak volna a szerződés érvénytelenségére, vagy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. (továbbiakban: rPp.) 366-370. § szerinti végrehajtás megszüntetése iránti pert indíthattak volna. Érdemben is vitatta a felmondás jogszerűtlenségét. Állította, hogy arra a szerződés és az rPtk. előírásainak megfelelően, a hátralékos tartozás pontos feltüntetésével került sor.

[8] Hivatkozott arra is, hogy a kölcsönszerződésben foglaltak alapján a törlesztőrészletek összege kiszámítható volt. A Szegedi Ítéltábla az érvénytelenség jogkövetkezményeit nem vonta le, a felek közötti elszámolást nem rendezte. Erre tekintettel viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a bíróság az érvénytelennek nyilvánított kölcsönszerződést és jelzálogszerződést az rPtk. 237. § (2) bekezdése alapján az érvénytelenség okát kiküszöbölve akként nyilvánítsa érvényessé, hogy a kölcsönszerződés szerinti havi törlesztőrészletek összege 328,36 CHF.

[9] A felperesek az I. rendű alperes viszontkeresetének elutasítását elsődlegesen elévülésre hivatkozással kérték, emellett azt érdemben is alaptalannak tartották.

Az első- és másodfokú ítélet

[10] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a kölcsönszerződés felmondása érvénytelen. Kötelezte a II. rendű alperest annak tűrésére, hogy felperesek ingatlanát terhelő jelzálogjogot töröljék. Ezt meghaladóan a felperesek keresetét, továbbá az I. rendű alperes viszontkeresetét elutasította.

[11] Az elsőfokú bíróság a keresetet nagyobb részt alaposnak, az I. rendű alperes viszontkeresetét pedig alaptalannak ítélte. A felperesek keresetét érdemben vizsgálva utalt arra, hogy a Szegedi Ítéltábla részítéletében jogerősen megállapította a kölcsönszerződés, valamint az ehhez kapcsolódó jelzálogszerződés érvénytelenségét, amely utólag vitássá nem tehető. Egy érvénytelen szerződést nem lehet felmondani érvényesen, ezért a felmondás érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelmet alaposnak találta.

[12] A viszongkeresetet a felperesek megalapozott elévülési kifogására tekintettel utasította el.

[13] Az I. rendű alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit azzal a pontosítással hagyta helyben, hogy a kölcsönszerződés felmondása nem érvénytelen, hanem jogszerűtlen.

[14] A másodfokú bíróság elsődlegesen a megállapítási kereset előterjesztésének rPp. 123. §-a szerinti feltételeit vizsgálva egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, miszerint a keresetet érdemben kellett elbírálni. A perindítást az érvénytelen szerződés felmondásával elindítható jogellenes végrehajtási eljárásokkal szembeni jogvédelem szükségessége indokolta, és a felperesek marasztalást nem követelhettek. Rögzítette, a felperesek a keresetlevelet 2017. december 29-én, még az I. és II. rendű alperesek közötti engedményezésről szóló értesítés kézhezvételét megelőzően, valamint a semmis kölcsönszerződésből eredő követelés érvényesítése céljából kezdeményezett végrehajtási eljárás megindítását megelőzően terjesztették elő. A kereset benyújtásának időpontjában ezért a végrehajtási eljárásban előterjesztett kifogás vagy a végrehajtás megszüntetése iránti per kezdeményezésének lehetősége nem állt fenn, továbbá az állított jogalapon végrehajtás megszüntetése iránti per indítására a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 528. § (2) bekezdése alapján nincs lehetőségük. Utal továbbá a BH2017. 347. számú eseti döntésre, amely szerint a felmondás jogkövetkezményei az időközben megindult végrehajtási eljárás keretében, illetve a végrehajtás megszüntetése iránti perben nem küszöbölhetők ki.

[15] A viszontkereset tekintetében egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével és annak indokaival is.

[16] A másodfokú bíróság rámutatott, bár az I. rendű alperes fellebbezésében a kereset teljes elutasítását kérte, a fellebbezésben nem adta indokát annak, hogy a II. rendű alperes javára bejegyzett jelzálogjog törlésének tülésére a II. rendű alperest kötelező ítéleti rendelkezés reá nézve miért sérelmes.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[17] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetet teljes egészében elutasító és a viszontkeresetének helyt adó határozat hozatalát, másodlagosan a jogerős ítélet elsőfokú ítéltre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet a kereset vonatkozásában sérti az rPp. 123. §-át, valamint a rPtk. 321. § (1) bekezdés, illetve 525. § (1) bekezdés d) és e) pontjait, a viszontkereset vonatkozásában az rPtk. 237. § (2) bekezdésében, a 324. § (1)-(3) bekezdéseiben, a 326. § (1)-(2) bekezdéseiben, a DH1 tv. 1. § (6) bekezdésében és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:193. § (1) bekezdésében foglaltakat.

[18] Az I. rendű alperes korábbi álláspontját fenntartva előadta, hogy a felperesek a végrehajtási eljárásban a jelen perben kért ítéleti deklarációra — a perbeli felmondás jogellenességére — kifogásként hivatkozhatnak. A felperesek rPp. 366-370. §-a szerinti végrehajtás megszüntetése iránti perben a perbeli felmondás érvénytelenségére szintén hivatkozhatnak. Jogi tény tehát, hogy a felperesek megállapítási keresettel érintett joga egyéb módon is megóvható. Mindezek alapján a jelen perben a rPp. szerinti konjunktív feltételek nem állnak fenn, amely a kereset érdemi elutasítását kellett volna, hogy eredményezze.

[19] Az I. rendű alperes a tényállás körében előadta, a kölcsönszerződés alapján a felpereseknek fizetési nehézsége támadt, amelyre figyelemmel 2010. december 10-én a peres felek a közöttük létrejött kölcsönszerződést módosították, amely alapján az I. rendű alperes a felperesek kölcsönszerződésből eredő tartozását lejárttá tette és új hitelt folyósított a részükre. Mindezek következtében jogi álláspontja szerint a kölcsönszerződés teljesítéssel megszűnt, a felperesek tartozása az I. rendű alperes felé a továbbiakban az új számon nyilvántartott szerződésmódosítás alapján állt fenn. Ezen, az I. rendű alperes által felmondott szerződés érvénytelenségét a Szegedi Ítéltábla részítéletében nem állapította meg, így a szerződés érvénytelenségére alapított felmondás jogszerűtlensége nem állapítható meg azon az alapon, hogy a felmondással érintett szerződés nem érvényes.

[20] Tekintettel arra, hogy a felperesek szerződéses kötelezettségeiket a kölcsönszerződés módosításában foglaltaknak megfelelően vállalták teljesíteni (közjegyzői okiratban foglaltan is), így I. rendű alperes felmondása a felperesek kötelezettségszegésére alapítottnak nem minősülhet jogszerűtlennek.

[21] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében részletesen kifejtette az álláspontját az elévüléssel kapcsolatban, valamint a viszontkeresete érdemi megalapozottsága tekintetében is.

[22] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben – többek között – illetékhányra hivatkozással az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmének érdemi vizsgálat nélkül történő elutasítását, ennek hiányában a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték.

A Kúria döntése és jogi indokai

[23] A Kúria elsődlegesen a felülvizsgálati kérelem befogadhatóságát vizsgálta, és megállapította, hogy az I. rendű alperes a Kúria 2. sorszámú végzésében írt felhívásra a felülvizsgálati eljárási illetéket kiegészítette, ezért ez okból nem volt helye a felülvizsgálati kérelem teljes, hivatalból történő elutasításának.

[24] A jogerős ítélet ugyanakkor egyaránt helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletének keresetnek helyt adó, valamint a viszontkeresetet elutasító rendelkezését. Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet mindkét rendelkezését támadta. A Kúria ezért az rPp. 271. § (2) bekezdése és a felülvizsgálati kérelem hivatalból elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) 1. pontja alapján vizsgálta, hogy fennállnak-e a jogerős ítélet több rendelkezése ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálásának jogszabályi feltételei valamennyi rendelkezés vonatkozásában.

[25] Az rPp. 271. § (2) bekezdése szerint – jelen ügyben nem releváns kivételektől eltekintve – nincs helye felülvizsgálatnak olyan vagyoni jogi ügyekben, amelyben a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték a hárommillió forintot nem haladja meg. A PK vélemény 1. pontja értelmében a jogerős határozat több rendelkezése ellen irányuló felülvizsgálati kérelem esetén valamely felülvizsgálatot kizáró ok meglétét, illetve hiányát – adott esetben az értékhatárkorlát alóli kivétel fennálltát – a Kúria rendelkezésenként külön-külön hivatalból vizsgálja.

[26] A Kúria megállapította, hogy a viszontkereset elutasítását helybenhagyó jogerős ítéleti rendelkezés ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelem érdemben nem bírálható el. Az érvénytelenség jogkövetkezményének levonására irányuló viszontkereset tekintetében a felülvizsgálati pertárgyérték megállapítása során azt az összeget kell irányadónak tekinteni, amit az alkalmazni kért jogkövetkezmény, az érvényessé nyilvánítás folytán a felperes az alperes állítása szerint megfizetni tartozik. Ez az alperes által meghatározott havi törlesztőrészlet alapulvételevel, figyelemmel az rPp. 24. § (2) bekezdés a) pontjára és az alkalmazandó középárfolyamra 1.124.686 Ft, de a pertárgyérték a 2010. december 20-ai szerződésmódosításig számolt törlesztőrészletek összege alapján sem éri el a hárommillió forintos értékhatárt. A Kúria ezért a viszontkereset tekintetében előterjesztett felülvizsgálati kérelmet az rPp. 273. § (2) bekezdés a) pontja alapján hivatalból elutasította.

[27] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése szerint a joghatályos felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.

[28] A Kúriának elsőként abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az adott ügyben fennálltak-e a megállapítási kereset előterjesztésének rPp. 123. §-ában írt feltételei. E körben az I. rendű alperes két érvelést is előterjesztett.

[29] Egyrészt állította, hogy nem valósult meg az rPp. szerint szükséges azon egyik, konjunktív feltétel, amely szerint a kért megállapítás a felperesek jogainak megóvása érdekében szükséges, figyelemmel arra, hogy az ellenük folyó végrehajtási eljárásban a felmondás jogellenességére hivatkozhattak volna. A Kúria rámutat, a felülvizsgálati kérelemben az I. rendű alperes által nem vitatott, nem cáfolt jogerős ítéleti megállapítás szerint jelen kereset benyújtásakor még végrehajtási eljárás nem volt folyamatban a per tárgyát képező kölcsönszerződéssel összefüggésben, így a felperesek jogosultak voltak megállapítási kereset előterjesztésére a jogerős ítéletben kifejtettek szerint. Abban is egyetért a Kúria a jogerős ítéletben írtakkal, hogy 2018. január 1-jétől kezdődően a keresetben megjelölt okból végrehajtás megszüntetése iránti pert nem is indíthatnak a Pp. 528. § (2) bekezdése alapján a követelés érvényes létre nem jöttére hivatkozással. Helytállóan utalt továbbá a másodfokú bíróság a Gfv. VII.30.356/2016. számú határozatra (BH2017. 347.), amelyben a Kúria jelen ügyre is irányadó módon akként foglalt állást, hogy a felmondás jogkövetkezményei az időközben megindult végrehajtási eljárás keretében, illetve a végrehajtás megszüntetése iránti perben nem küszöbölhetők ki. Helye van ezért a felmondás érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset érdemi elbírálásának.

[30] Az I. rendű alperes e körben arra is hivatkozott, hogy a 2008. október 6-án kötött kölcsönszerződés teljesítéssel megszűnt annak módosítására tekintettel. A kölcsönszerződés módosítását első ellenkérelméhez (8/A/7. sorszám alatt) ugyan csatolta, a felmondás érvénytelenségének (jogellenességének) megállapítására irányuló kereset kapcsán érdemi védekezésében azonban nem hivatkozott a felülvizsgálati kérelmében előadott azon tényre, hogy a felperesek tartozása nem a kölcsönszerződés, hanem az új szerződésnek minősülő szerződésmódosítás alapján áll fenn, amelynek érvénytelenségét a jogerős részítélet nem mondta ki, és ezért téves a felperesi érvelés, miszerint a felmondás jogellenességét önmagában megalapozza az, hogy a felmondás érvénytelen szerződésre vonatkozott. Fellebbezésében szintén nem ezen az alapon támadta a felperesi álláspontot elfogadó elsőfokú ítéletet, érdemi álláspontját a 2008-ban megkötött kölcsönszerződéssel kapcsolatban fejtette ki.

[31] A felülvizsgálati eljárás mint rendkívüli jogorvoslati eljárás tárgya a jogerős ítélet, rendeltetése pedig annak megállapítása, hogy a felülvizsgálati kérelemben konkrétan megjelölt okokból a jogerős határozat jogszabálysértő-e [rPp. 272. § (2) bekezdés]. Ebből következik, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel csak olyan kérdésben támadható, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt (Pfv.V.21.116/2018/8., BH2001. 172.), ezért először a felülvizsgálati kérelemben előadott ténybeli előadást és jogi érvelést a Kúria érdemben nem vizsgálhatta.

[32] A Kúria mindezekre tekintettel a joghatályos felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályok megsértése nélkül hozott jogerős ítéletet az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[33] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmének részbeni hivatalbóli elutasítására tekintettel a viszontkereset vonatkozásában általa lerótt 112.400 Ft-ból az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 58. § (1) bekezdés f) pontja, valamint az 50. § (1) bekezdése alapján a mérsékelt felülvizsgálati eljárási illetéket meghaladó összeget az adóhatóságtól visszaigényelheti. Az ezt meghaladó részében érdemben eredménytelen felülvizsgálati kérelem folytán köteles a felperesek jogi képviseleti díjból álló eljárási költségének megfizetésére az rPp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 78. § (1) bekezdése szerint, amelyet a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdése alapján a kifejtett képviseleti tevékenységgel arányban álló mérsékelt összegben, áfával növelten határozta meg.

[34] Az ítélet ellen a felülvizsgálatot az rPp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja zárja ki.

[35] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2021. szeptember 7.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes sk. előadó bíró, Dr. Farkas Attila sk. bíró

A kiadmány hitelül:

/Seres Józsefné/

tisztviselő